

Mgr Damian Kutyla

Utopie i dystopie w kinematografii science fiction po roku 1989.

Studium historyczno-kulturoznawcze

STRESZCZENIE PRACY DOKTORSKIEJ

Zakres tematyczny niniejszej pracy obejmuje recepcję utopizmu w kinematografii science fiction na przełomie XX i XXI wieku. W swojej rozprawie za cezurę przyjąłem rok 1989, gdyż to właśnie od tego czasu zauważalna staje się ewolucja filmowych obrazów science-fiction, biorących na swój warsztat artystyczny zjawisko utopizmu.

W związku z powyższym główny cel i przedmiot badań został ukierunkowany na scharakteryzowanie wybranych współczesnych idei i fantazji dotyczących doskonałego utopijnego (lub koszmarnego dystopijnego) społeczeństwa, obecnych w kinematografii science-fiction po roku 1989. Starłem się wskazać właściwości, które z jednej strony kontynuują utopijne tradycje, a z drugiej stanowią o specyfice nowej perspektywy i w pewnym sensie nowego spojrzenia na problematykę utopii.

Niniejsza praca powstała głównie w oparciu o źródła audiowizualne (tj. filmy pełnometrażowe), których zebranie, sklasyfikowanie, przeanalizowanie oraz krytyka wymagały dużego wysiłku i zastosowania odpowiedniej metodologii.

Rozprawa dzieli się na trzy części. Część pierwsza – *Geneza i klasyfikacja toposu utopii* ma charakter stricte filozoficzny. Jest ona przekrojowym, opisowo-analitycznym opracowaniem, opisującym zagadnienie utopizmu, i jego zastosowanie w odniesieniu do ponadczasowego marzenia o „nowym wspaniałym świecie”. Część druga – *Utopizm a kino science-fiction - charakterystyka po roku 1989* ma charakter historyczny, a ściślej mówiąc historiograficzny. Tym samym w sposób opisowo-analityczny nakreśla metodologię przeprowadzanych badań. Część trzecia – *Audiowizualne formy przedstawiania utopii w filmach science fiction po roku 1989* ma charakter kulturoznawczy, a ściślej mówiąc, filmoznawczy. Ta część pracy skoncentrowana jest na opisowym ujęciu przejawiania utopizmu w kinematografii fantastyczno-naukowej w badanym okresie przełomu XX i XXI stulecia. Jest transpozycją płaszczyzny historycznej na płaszczyznę artystyczną.

Do rozprawy dołączony jest aneks zawierający wybrane kadry z filmów analizowanych w rozprawie. Ma on na celu zaprezentować i zobrazować wizje oraz interpretacje utopizmu w kinematografii science-fiction po roku 1989. Podzielony został na

trzy części. Pierwsza przedstawia architekturę miast utopijnych i dystopijnych, pokazuje otoczenie miejskie i urbanistyczne, w jakim umieszczeni są bohaterowie obrazów filmowych. Druga demonstruje wybrane przykłady cyborgów, androidów i robotów, występujących w poszczególnych filmach opisywanych w rozprawie. Trzeci natomiast dotyczy obrazów dystopii postapokaliptycznych, ukazuje zniszczony świat, stojący w obliczu degradacji cywilizacji. Dla porównania aneks zawiera także wybrane przykłady rzeczywistych budowli i projektów miast utopijnych, funkcjonujących w świecie robotów oraz ludzi znanych z tego, iż w zauważalnym stopniu podjęli się procesowi „cyborgizacji” swego ciała.

Rozprawa ma interdyscyplinarny charakter. Pomimo szerokiej rozbieżności tematycznej ujmowanej problematyki, daje pewien przegląd współczesnych przejawów utopizmu i ich różnych mutacji we współczesnej popkulturze. Jest to skoncentrowany na kinematografii wycinek wiedzy w tym zakresie, stanowiący dowód na to, że problematyka utopii jest przedmiotem zainteresowań, badań oraz poważnej refleksji intelektualnej na płaszczyźnie filozoficznej, historycznej i kulturoznawczej.